

NUKALDINTAS IGNOTO DOMEIKOS ATMINIMO MEDALIS

Vardinių medalių, skirtų įžymiems žmonėms ar reikšmingiems įvykiams paminėti, tradicija siekia šimtmečius. Tai meniški, puošnūs, išskirtinio dizaino kūriniai, norimą informaciją atveriantys per simbolius. Vieniems jų lemta nugulti muziejų ekspozicijose ar numizmatikos rinkiniuose, kiti už ypatingus nuopelnus teikiama svarbioms asmenybėms. Tokie yra, pavyzdžiui, K. Bogdanovičiaus (Karol Bohdanowicz, Lenkija), S. Bubnofo (Serge von Bubnoff, Vokietija), T. Grotuso (Theodor von Grotthuss, Lietuva) medaliai. O Lietuvos nacionaliniame muziejuje saugomas galbūt vienintelis išlikęs XIX a. mokslininko ir švietėjo Ignoto Domeikos atminimo medalis, jo garbei nukaltas dar 1885 m. Santjago (Čilė).

Žemaičių bajorų Kontrimų–Domeikų herbo palikuonis I. Domeika kilęs iš gudų žemių prie Naugarduko ir save vadino „litvinu“. Jį kaip mokslo vyrą išaugino Vilniaus universitetas (VU). Po 1831-ųjų sukilimo I. Domeika turėjo bėgti iš Tėvynės ir apsistojo Prancūzijoje, kur 1837 m. studijavo Paryžiaus aukštojoje kalnakasybos mokykloje. 1838 m. jis išvyko į Čilę, čia gyveno ir dirbo iki mirties 1889 m. Jo veikla aprėpė plačias mokslo ir visuomenės gyvenimo sritis: matematiką (VU magistro diplomą, 1822 m.); inžineriją (Paryžiaus kalnakasybos mokyklos kalnų inžinieriaus diplomą, 1837 m.); kartografiją (keturių Lietuvos ir Lenkijos žemėlapių atlasas, 1837 m., išleistas 1850 m.); chemiją ir mineralogiją (La Sirenos licėjaus profesorius, 1838–1846 m.); mineralogiją ir geologiją (Santjago universiteto profesorius, 1846–1867 m.); tektoniką ir metalogiją (Andų kalnyno tyrimai, 1868–1873 m.); švietimo reformą (Santjago universiteto rektorius, išrinktas juo net keturis kartus, 1867–1883 m.); etnologiją (Aurokanijos mapučių indėnų genčių gyvenimo būdo tyrėjas, 1845, 1860 ir 1892 m.); hidrologiją (Santjago vandens šaltinių atradėjas, 1846–1847 m.); memuaristiką (knyga „Mano kelionės“. Varšuva, 1962–1963 m., I–III t. (Vilnius, 2002, I t.; 2006 m., II t.)). 1887 m. Krokuvos Jogailaičių universitetas jam suteikė medicinos daktaro Garbės vardą.

I. Domeikos atminimo medalio 180 mm gipsinės formos aversas, autorius P. Repšys. A. Grigelio nuotr.

Šis XIX a. mokslininkas turėtų būti minimas greta šio laikmečio genijų – Kazimiero Semenavičiaus ar T. Grotuso, kurių atradimai praturtino mokslą ir paveikė pramonės revoliucijos raidą. I. Domeiką per gyvenimą vedė devizas „Darbas. Tėvynė. Altruizmas“. Jo veikla ir atradimai pakeitė Čilės valstybės raidos kryptį ir paliko ryškų pėdsaką pasaulio mokslė.

Šiomet, minint I. Domeikos 220 metų jubiliejų, Lietuvos Ignoto Domeikos draugijos valdyba nusprendė įsteigti naują žymiojo geologo atminimo medalį. Dėkojame visiems palaikiusiems šią idėją – jį sukūrusiam skulptoriui Petruui Repšiui, lėšomis parėmusiems žmonėms, įmonėms ir organizacijoms bei 50 mm skersmens pasidabruoto žalvario medalį pagaminusiai Vilniaus monetų kalykla.

Viliamės, kad I. Domeikos atminimo medalis bus skirtas mokslo ar kultūros žmonėms už jų nuopelnus ir inovacijas mokslė, kultūroje, už „domeikišką“ altruizmą ir prisidės prie didžiųjų jų darbų garsinimo Lietuvoje ir pasaulyje.

Algimantas Grigelis,
Lietuvos Ignoto Domeikos draugijos
prezidentas